

Na císařské cestě

Vlastivědná příloha Libhošťského zpravodaje

Ledén 2017

Budeme pátrat po libhošťském hrdinovi?

Oldřich Sobek

Až dosud jsem byl, stejně jako všichni Libhošťané, přesvědčený o tom, že jediní, kdo Libhošťanům zachraňovali čest v odboji proti německým okupantům, byli zdejší komunisté. Přitom to v období 1. republiky byla v obci jen málo početná skupina, která měla i ve volbách jen slabou podporu obyvatel. Samotní komunisté se zpočátku do protinacistického odboje příliš nehrnuli. KSČ vznikla jako revoluční strana, která dokonce ohrožovala demokratickou společnost, organizovala rozsáhlé stávky, demonstrace, za viníka ostrých zásahů proti dělníkům označovala prezidenta Masaryka. Ideologicky byla řízena moskevskou kominternou, jejímž ústředním motivem bylo heslo „**Proletáři všech zemí, spojte se**“. Změna nastala teprve, když vláda lidové fronty ve Španělsku získala mezinárodní politickou i vojenskou podporu právě v komunistické kominterně. I naši komunisté začali razit heslo, že „**U Madridu se bojuje za Prahu**“. Ve Španělsku vznikly „interbrigády.“ Jejich členové, mezi nimiž bylo i mnoho Čechoslováků, prožívali kruté chvíle. Po vítězství Frankovy fašistické falangy ustoupili přes Pyreneje do Francie, která je nevítrala květinami, ale zřídila pro ně internační tábory. Mnozí z nich se ani nevrátili domů (služba v cizí armádě byla u nás trestný čin), různými cestami se dostávali do zahraničního odboje, kde tvořili základy čs. zahraniční armády jak v SSSR, na středním východě, tak ve Francii i Velké Británii. V okupované vlasti měla pro odbojové hnutí KSČ velmi dobré předpoklady. Její činnost byla totiž zakázána čs. vládou ještě před samotnou okupací. To komunistům umožnilo zachránit

vedoucí představitele strany v zahraničí (Moskva, Paříž, později Londýn) a jako celek přešla do ilegality. Před slíděním gestapa to ale tyto lidi neuchránilo. Prakticky zadarmo získali jak v Sudetech, tak i na území protektorátu jmenné seznamy členů strany od našich policejních orgánů. Postupně si je všechny zvali k pohovorům, kde museli podepsat „revers“, že nebudou vystupovat nepřátelsky proti Říši. Vybudovaná ilegální síť KSČ zůstala sice zpočátku nedotčená, její odbojová činnost byla ale nevýrazná a dezorientovaná. Značně ochabla, zejména když byl v Moskvě podepsán pakt mezi SSSR a Německem o spolupráci. Kominternu začala svoje věrně přesvědčovat o imperialistické válce západních spojenců proti německé dělnické třídě, a tomu většina členů KSČ nechtěla naslouchat. Zásadní změna nastala po napadení SSSR, když Stalin vyhlásil **Velkou vlasteneckou válku**. Prostřednictvím českého vysílání moskevského rozhlasu začali komunisté vyzývat k rozsáhlým sabotážním akcím a k odporu proti okupantům.

To už ale dávno předtím vyvíjela na našem území odbojovou činnost organizace založena především vojáky, nazývala se **Obrana národa**. Centrem odboje v naší oblasti se stala **Tatra Kopřivnice**. Zpočátku se odboj soustřeďoval na převádění demobilizovaných vojáků, zejména letců přes hranice do Polska, později přes Slovensko na Střední východ. Činnost Obrany národa v Tatře je poměrně dobře zachycena v dokumentech, uložených v Muzeu Novojičína. Obrana národa byla vytvořena generály a důstojníky čs. armády, kteří byli přesvědčeni, že okupace bude krátkodobá. Chtěli zachovat bojeschopnost armády pro vystoupení z ilegality v příhodný okamžik, který nastane po vypuknutí války. Měla proto vojenskou strukturu (družstva, čety, roty atd.) a svoje odborné skupiny. Mezi nejdůležitější části ON patřily zpravodajské skupiny. V Tatře měla nejméně 22 členů, kteří byli rozmístěni ve všech českých obcích, které zůstaly v záboru. Kdo tuto úlohu plnil v Libhošti, není ale uvedeno. Gestapo celou strukturu ON na Příborsku a v Tatře zlikvidovalo v listopadu r. 1940. Poté už organizace nebyla schopna vyvíjet jakoukoliv činnost. Přeživší zbytky organizace nakonec splynuly s komunistickým odbojem. Ukazuje to i životní příběh **Drahomíra Hanzelky** (fojt) který, ačkoliv nikdy nebyl komunistou, se dostal do rukou gestapa právě jako člen komunisty organizované odbojové skupiny. Do čela odboje se postavil **Čeněk Pikulík**, který svoji činnost zaplatil životem. Začaly spontánně narůstat sabotáže. Docházelo k poškozování ložisek motorů a strojů kyselinou sírovou, přeřezávání hadic k pneumatickým brzdám na vagónech s nákladními auty pro armádu, vylévání mazacích olejů, poškozování hnacích kožených řemenů aj. Na mnoha sabotážích se podíleli mladí zaměstnanci ze **Štramberka**. Byli to komunisticky orientovaní mladí lidé (sami si říkali komsomolci). Jejich mladická nerozváženost později vedla k mnoha raziím, zatýkání a popravám. V protinacistickém odboji toho mnoho nemohli vykonat. Po odhalení celé organizace se museli skrývat, stali se štvanci, na něž gestapo nasadilo své nejlepší konfidenty. Měli však rozsáhlou spontánní podporu

českého obyvatelstva (včetně Libhoště) a už samotná jejich existence byla znakem silného protiokupačního odporu. Z těchto štvanců nakonec vznikla první organizovaná ozbrojená skupina na území Československa. Později vešli do historie odboje jako „**Štramberstí partyzáni**“. Při odhalení štramberských „komsomolců“ přišlo gestapo i na stopu ilegální libhošťsko-rybské komunistické organizace pod vedením Alfréda Barabáše. Barabáš byl ale na poslední chvíli varován a smluvnými signály uvědomil členy organizace. Všem libhošťským členům se před zatčením podařilo utéct přímo z pracovní směny, 2 členové z rybské části skupiny byli zatčeni a popraveni. Ostatní členové skupiny se přežili v ilegality. Alfrédu Barabášovi se ale podařilo posílit organizaci mladými lidmi prostřednictvím Oldřicha Kletenského. To už je ale jiná část libhošťského odboje. Dodnes v tomto období najdeme bílá a nezmapovaná místa. Škoda, nikdo z tehdejších aktérů nezanedbal písemné vzpomínky na činnost organizace. (Viz LZ duben 2000).

Po celou dobu, co sleduji historii obce, jsem ale nikde nenašel zmínku o zapojení některého z Libhošťanů v zahraničním odboji, zatímco v okolních českých obcích se takoví muži našli. Ovšem až do chvíle, kdy jsem dostal zajímavý dopis. Poslal mi jej historicky poslední tajemník libhošťského národního výboru pan **Oldřich Šimíček**. Nedala mu spát událost, která se mu, jako pamětníku poválečného období, vryla hluboko do paměti. S jeho souhlasem celý text uveřejňuji. Dopis je nadepsán dosti tajuplně:

„Tajemství medailí.“

V dopise uvádí: Když správu věcí veřejných převzali naši občané opět do svých rukou a z osady se stala opět obec, došel jsem k názoru, že je třeba pokusit se odhalit tajemství medailí, které byly uloženy na bývalém MNV. Jde o tři medaile RAF 311 perutě, ve které hrdinně bojovali naši čs. letci za 2. světové války v Anglii. Věřím, že tímto mým sdělením nebude mne nikdo podezřívat, že jsem si to vymyslel. To mi v mých 90. letech není zapotřebí. Uvádím tuto skutečnost jen proto, že už jsem zůstali jen dva, co o těchto medailích něco vědí.

Ale k věci:

Od 1. ledna 1950 do 31. března 1952 pracoval jsem na MNV ve funkci tajemníka, pak jsem byl převeden na ONV. V tom období byl předsedou MNV Josef Šindler č. 257 (na Salaši). Byl to v pořadí druhý předseda MNV po Jožkovi Frýdlovi (štramberský partyzán), který se ale přestěhoval do Sedlnic. Medaile v té době byly uloženy ve stole předsedy MNV. Všechny byly ve velké kazetě, ale podklad pro ně byl ještě jednotlivě ozdoben. Velmi pěkné!

Protože v padesátých letech nebyly státem doceněny hrdinné činy československých letců v Anglii, tak si nepamatuji, že převzetí, nebo udělení medailí bylo nějak slavnostní, či jinak zveřejněno. Já jen letmo jsem se předsedy Šindlera ptal o jejich osudu. Nebyl nijak sdílný, snad ani mnoho o nich nevěděl. Řekl mi, že byly obci uděleny za jemu neznámého našeho rodáka, který bojoval a možná i padl v této válce. Přebíral je tehdejší předseda MNV Josef Frýdl. Ten je uložil v pracovním stole předsedy MNV. Více se o nich nemluvilo. Od koho je Frýdl převzal, to Šindler nevěděl.

Protože jsem po odchodu na ONV převzal práci účetního, kterou jsem vykonával až do integrace obce k Novému Jičínu, měl jsem medaile „pod dohledem“.

Po bouřlivém jednání v radě MNV pro neschválení této integrace radou a zastupitelstvem MNV a neoprávněném rozhodnutí jednajících delegace, vzdal jsem se funkce předsedy komise pro výstavbu, kterou jsem vykonával 19 let, a vzdal jsem se i funkce účetního. S integrací jsem nikdy nesouhlasil, což bylo o mně dobře známo.

Od r. 1975 jsou tedy už medaile nikdy neviděl, nebyl jsem vyzván ani nikým k předání účetních dokladů a inventáře, nebyl jsem ani přítomen jejich odvozu. Podle vyjádření bývalého tajemníka MNV (Antonín Navrátil), žádný protokol o předání a převzetí i dalších písemností a inventáře nebyl vůbec zpracován. Pověření pracovníci MěstNV si odvezli vše, co uznali za vhodné a potřebné. Tedy i černý předsedův stůl i s medailemi.

Prál bych si, aby se předmětné medaile našly, bylo objasněno jejich posílání a uvedena aspoň zmínka v obecní kronice.

Tajemství medailí.

Když správu všech veřejných převezl naší obcí opět do svých rukou a z úřadu se stala opět obec, došel jsem k názoru, že bych měl pokusit se odhalit tajemství medailí, které byly uloženy na bytě MNV.

Úde o tři medaile RAF, 311 perutě, ve které hrdinně bojovali če. letci za II. světové války v Anglii.

Věřím, že tímto mým sdělením nebude mne nikdo podezřívát, že jsem si to vynalíkal. To mi v svých 63 letech není třeba. Uvidím tufo skutečnost, jen proto, že už jsem zastal jenom dva, se o těch medailích něco vědí.

Als & vědi:

O 1. březnu 1950 do 31. března 1952 pracoval jsem na MNV ve funkci tajemníka, pak jsem byl převeden na ONV. V tom údobí byl předsedou MNV Josef Šindler z. 23.7.49. Byl v poradi druhý předseda MNV a do funkce byl zvolen podpora zrysovali z. 22.1.1949, který partyzán, který se přestěhoval do Šedíně.

Medaile byly uloženy ve stole předsedy. Všechny byly ve velké kasetě, ale poškád pro ně ještě jednotlivě osobem. Velmi pěkně!

Protože v padesátých letech nebyly státem doceněny hrdinné činy československých letců v Anglii, tak akompanist, že by převzetí a udělení naší obci bylo nějak slavnostní, či jinak uveřejněno.

Já jen letmo jsem se předsedy Šindlera ptal o jejich osudu. Nebyl nijak sdílný, snad ani mnoho o nich nevěděl. Řekl mi, že byly obci uděleny za jemu neznámého našeho rodáka, který bojoval a snad i padl v této válce. Převzal je až tehdy předseda MNV Josef Frýdl, který se o nich nevěděl. Jen se ptal, v pracovním stole předsedy MNV a více se o nich nemluvilo. Od koho je Frýdl převzal, to Šindler nevěděl.

Protože jsem po odchodu na ONV převzal v obci práci účetního, kterou jsem vykonával až do integrace, měl jsem medaile „pod dohledem“. Po bouřlivém jednání v radě MNV pro neschválení integrace této obce a neoprávněném rozhodnutí vyjadř. delegace, vzdal jsem se funkce předsedy komise pro výstavbu, kterou jsem vykonával 19 let, i práce účetního MNV. S integrací jsem nikdy nesouhlasil, což bylo o mně dobře známo.

Od roku 1975 jsou tedy medaile již nevidět, nebyl jsem vyzván nikým k předání účetních dokladů a inventáře, nebyl jsem ani přítomen jejich odvozu. Podle vyjádření bývalého tajemníka MNV žádný protokol o předání a převzetí a žádný písemnost a inventáře nebyl vůbec zpracován. Pověření pracovníci MěstNV si odvezli vše, co uznali za vhodné a potřebné. Tedy i černý předsedův stůl a medailemi.

Prál bych si, když se předmětné medaile našly, bylo objasněno jejich posílání a aspoň zmínka o nich v naší obecní kronice. Proto uvádím tyto skutečnosti.

V Libhošti 1. března 2011.

Šimíček/oldřich

Tajemství medailí

– sken dopisu Oldřicha Šimíčka

Dopis jsem obdržel už v březnu r. 2011. Samozřejmě, že jsem ho nenechal jen tak ležet, osobně jsem navštívil tehdejšího starostu města Mgr. Ivana Týleho. Tam jsem ovšem neměl šanci pochodit. Pan Týle v té době ještě v úřadě nebyl a ani já jsem se tehdy na MěNV nijak nepohyboval. S lítostí jsem sdělení uvedené v dopise odložil. Teprve nedávno, když jsem třídil doma všechny písemnosti, abych je mohl předat osvětové besedě, dostal se mi dopis znovu do ruky. Na dopis rychle reagoval předseda OB Rošťa Vágai, Bylo rozhodnuto o jeho zveřejnění ve zpravodaji. Spojil jsem se ještě jednou s Oldřichem Šimíčkem. Ten se rozpomněl na svá mladá léta. Vzpomněl si, že v inkriminovaném období na podzim roku 1938 se v obci pohyboval mladík, patrně student, který **bydlel u Blažků – (Kovaříčků) na č. p. 68**. Dokonce si vzpomínal, že s ním i mluvil. Po zářijové mobilizaci ale z obce zmizel a nikdy se už neobjevil. Mohla by to být stopa v našem pátrání?

O tom, zda uvedené medaile, případně černý stůl předsedy MNV v tehdejší obecní kanceláři byl ještě v období sametové revoluce, by mohli podat svědectví snad i zakládající členové tehdejšího Občanského fóra, kteří měli do prostor býv. MNV přístup jako první.

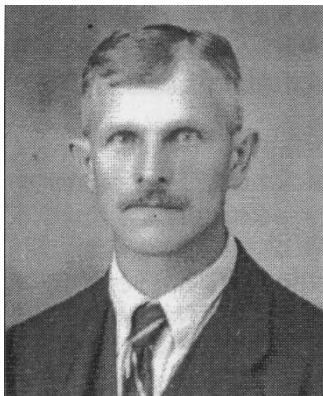
Řemesla a řemeslníci

Oldřich Sobek

Není tomu zase tak dávno, kdy i vrabci na střeše cvrlikali o tom, že řemeslo má zlaté dno. V současné době se nám ale jeví, že řemeslo je spíše „**na dně**.“ Zlato bychom na něm ale hledali asi marně. V nedávné minulosti však byla období, kdy se naše obec měla čím chlubit. Když se na konci 19. století změnila z obce zemědělské na dělnickou, znali libhošťské zedníky a tesaře stavbyvedoucí a políři v celé Vídni, později na Ostravsku a v širokém okolí. Na konci 1. republiky se řada libhošťských řemeslníků podílela na výstavbě pohraničního opevnění, v obci působili významní mistři svých řemesel, u nichž se vyučily celé generace Libhošťanů. Patřili mezi ně **tesařský mistr Alois Hanzelka**, jehož přičiněním se stal Libhošť ve své době „**pokladnicí tesařského řemesla**“, zedničtí políři **Josef Šindler, Josef Horák, Josef Vrbica** aj. Josef Šindler se dokonce nechal přemluvit a v pokročilém věku se ujal vedení výstavby nemocničního pavilonu v areálu novojičinské nemocnice. O našich zednících bylo také známo, že měli mimořádný „fortel“ **na práce s kamenem**. Svá díla nám zanechali na několika místech v podobě kamenných zdí – v centru obce (u památníku padlých, hřbitovní zeď, u sokolovny). Navíc jsou zbudovány z našeho původního materiálu z lomů na Hůrce. Škoda, že při „opravě“ hřbitova došlo

k rozebrání poloviny zděného oplocení.

K rozvoji „černého“ řemesla významně přispělo vybudování císařské silnice v r. 1773. Po několika generacích byli k dispozici projíždějícím formánům **zdejší kováři, koláři a zámečníci**, kteří čekali na každou, i sebemenší zakázku. Velkou podporu získali řemeslníci i při rozvoji strojírenského průmyslu v okolí, zejména v kopřivnické Tatři, butovické vagónce aj. Skutečně „zlaté časy“ zažívala **kovářská rodina Nedomů** při výrobě luxusních kočárů, **Laudanerů**, které se z Libhoště expedovaly do daleka. Bohužel, dodneška se ani jediný výrobek slavné Nedomovy kovárny nedochoval. Ale nejen to. **Ani zákonná ochrana zde nebyla nic platná a nezabránila zničení této naší významné památky.**

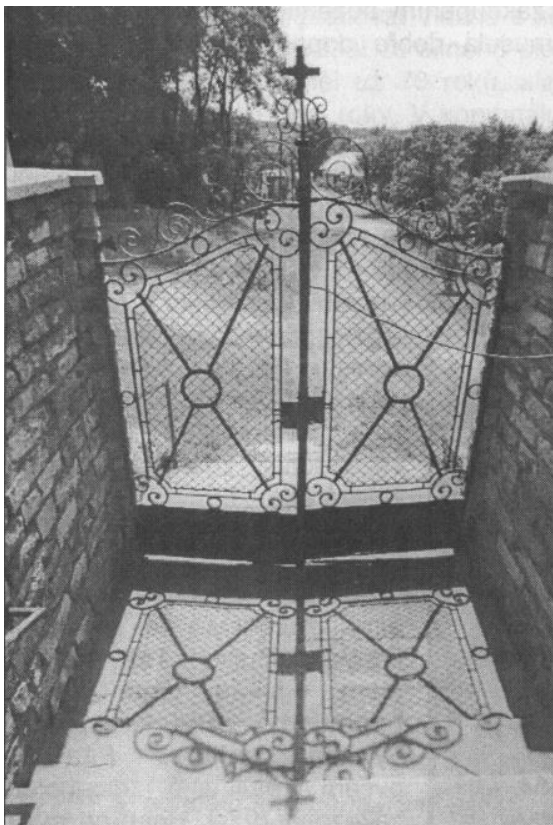
Alois Hanzelka (1883-1971)

Mnoho nechybělo a mohli jsme přijít i o dílo mimořádné hodnoty, v němž se snoubí řemeslný kumšt s uměním. Už skoro desítka generací Libhošťanů brala do ruky kliku vstupních bran, kterými jak z horního, tak z dolního konce vstupovali na místo posledního odpočinku svých nejbližších. Jejich pořízení si zaplatili samotní farníci, když na výzvu P. Josefa Slavička mezi sebou sebrali 2 000 Kč. V poválečné době to byla pro zchudlou obec dosti významná částka. Obě brány jsou mistrovským dílem **zámečníka Aloise Hanzelky**, který je zhotovil vlastně téměř **zdarma**, jak sám řekl, **z lásky k obci**. Lásky k obci Aloise Hanzelky byla opodstatněná. Jako dítě svobodné matky to asi neměl ve svém dětství lehké. Jestli zcela osiřel, se mi nepodařilo zjistit. Jisté ale je, že se ho ještě v dětství ujali manželé **František a Cecílie Rohlových** z č. p. 83 (pod farou), přičemž na jeho vychování přispívala obec. Odtud si také do života nesl přezdívku „**Lojza Rohlův**“. Zámečníkem se vyučil v kopřivnické Tatrovce. Práce na jejich zhotovení trvala dlouho. Alois Hanzelka na nich pracoval v době svého volna v TATŘE, na což dostal od vedení podniku povolení. Pracoval na nich od poloviny r. 1920, na místo byly osazeny na jaře r. 1921. P. Slaviček o nich v kronice poznamenal, že jsou nyní ozdobou celé obce. Brány jsou sice dílem Aloise – Rohla Hanzelky, ale bez přispění a přičinění faráře Slavička by toto dílo asi nevzniklo.

V současné době opět září obě brány novotou. Bylo na čase, vždyť zub času se na nich začal velmi povážlivě projevovat. Těší mně, že se podařilo zachránit dolní bránu, která už měla namále, když byla nahrazena velmi necitlivou úpravou oplocení po rozšíření hřbitova. Že brána neskončila ve šrotu, se zasloužil tehdejší předseda osadního výboru **Václav Linhart**. Na jejich

záchraně a restauraci se spojilo hned několik osobností, jimž je nutno poděkovat. V prvé řadě je to pan farář **pater Dušan Zelina**, který projevuje o záchranu a zviditelnění toho mála, co nám z našeho (nejen) kulturního dědictví zbylo, nevšední zájem. Připravil potřebné podklady pro získání dotace, takže se dalšího řízení už mohli ujmout pracovníci obecního úřadu, především **místostarostka Karla Chybová**. Nejvíce mě ale potěšilo, že restaurování bran se ujal **Petr Zlámalík**, syn mého přítele a spolupracovníka z Muzea Novojičínska. **Petr Zlámalík senior** své umělecké nadání mnohokrát uplatnil jako restaurátor při záchraně mnoha památek nejen v rámci Novojičínska. Své umění představoval na mezinárodních setkáních uměleckých kovářů **HEFAISTON na hradě Helfštýně**. Je pozoruhodné, že toto místo setkávání uměleckých kovářů je spojeno s první písemnou zprávou o obci Libhošti v r. 1411.

Snad obnova a záchrana této naší památky nezůstane jenom bílou vránou a postupně dojde i na další. Není už jich mnoho.

Horní hřbitovní brána – práce mistra Aloise Hanzelky z roku 1920.

Návštěva po 70. letech

Oldřich Sobek

V neděli 25. září navštívila naši obec paní **Věra Hrubá z Dolní Lhoty** na Opavsku. Ve svých 89 letech si spolu se svou rodinou chtěla připomenout svoje mládí, které prožívala v době německé okupace v Libhošti. Léta okupace prožívala jako služebné děvče **na statku č. p. 80**. Místo služebné jí bylo přikázáno Arbeizamtem (pracovní úřad) v německé rodině **Andrease Mohra**. Protože na obecním úřadě není pamětník oněch časů, skončila vzácná návštěva

Věra Hrubá na návštěvě u Oldřicha Sobky

u mne doma. Než jsme si však sedli k družnému hovoru, našla (podle kostelní věže) paní Věra „svůj“ statek na obecní návsi, kde se od majitelů teprve nyní dozvěděla historii rodiny v době okupace. Do služby v Libhošti nastoupila ihned po dokončení školy počátkem září 1943. Přišla do neznámého místa, o němž zatím nic nevěděla. Na statku měla na starosti péči

o děti a dobytek. Práce a starostí bylo nad hlavu, problémy měla ale i s dorozumíváním. **Hospodář Mohr mluvil zvláštním německým dialektem, takže se s ním dalo jen stěží dorozumět.** Její školní němčina jí zde nebyla nic platná. Ovšem s hospodyní se nebylo možno domluvit vůbec. O tom, že ze statku byli násilně vystěhováni jejich čeští majitelé a němečtí hospodáři přišli odněkud z daleka, až do konce svého pobytu v Libhošti neměla tušení. Nic nevěděla ani o tom, jak vlastně rodina dopadla na konci války. Služba ji náhle skončila na podzim r.1944. Do konce války pak sloužila na několika statcích na Bílovecku.

Paní Hrubá i její syn a dvě dcery si se zájmem poslechli moje vyprávění o osudech libhošťských sedláků a německých kolonistů, kteří přišli na jejich místa. Stojí snad za to si při této příležitosti něco málo z naší historie připomenout. Ne příliš podrobně zdokumentoval toto období pouze **Antonín Turek v obecní kronice**. **K roku 1943** mimo jiné píše: „Dne 24. května byli

pozvání na „Landrát“ následující sedláci ku úřednímu jednání: Mikulík Josef č. p. 6, Hanzelka Josef č. p. 21, Volný Antonín č. p. 38, Halámíček Josef ml. č. p. 39 a Podešvová Johana č. p. 80, vdova po umučeném Josefu Podešvovi. Všem bylo stroze oznámeno, že pro špatné hospodaření se zbavují jejich usedlostí a tímto dnem mají býti připraveni k vystěhování. Asi 2. června dostavila se k nim do statků komise z **Fulneka**, která sepsala veškerý živý i mrtvý inventář. Dne 20. července byli všichni ze svých domovů vystěhováni. Stalo se tak v době nejpilnějších žní, týden před poutí, která byla každoročně živě slavena. Příbuzní a dobří lidé se o postižené postarali. Mikulík se svou rodinou uchýlil se ke své sestře do Sedlnic, Josef Hanzelka našel ochranu u svého švagra v Prchalově, Antonín Volný dostal místo šafaře ve Starém Městě u Frýdku, Josef Halámíček ml. i s rodinou poslán byl do dvora v Bartošovicích a Podešvová i s dětmi uchýlila se ke svému švagrovi Karlu Borovskému do Palačova. Toto jednání celou obec velice rozzlobilo. Se všemi postiženými byla všeobecná účast. Čekalo se, kdo budou ti noví, lepší hospodáři. Odpoledne přijelo k obecnímu úřadu (sokolovně) nákladní auto. Přivezlo s sebou nové hospodáře s chatrnými svršky. Tajemník Hoffman je uvedl do uprázdněných statků....“

Podrobně jsou okolností vystěhování i osudy německých nových osídlenců popsány v červnové příloze LZ ročníku 2007.

Vzpomínky manželů Soukalových na 1. světovou válku a vznik ČSR v Libhošti

Petr Horák

Kromě množství zajímavých historických dokumentů se v archivu místní osvětové besedy nacházejí i magnetofonové nahrávky rozhovorů, které s libhošťskými pamětníky pořídil pan Oldřich Sobek. Unikátní kolekce čítá desítky hodin povídání o dávné i nedávné minulosti obce a osudech jejích obyvatel. Přestože byly všechny rozhovory z magnetofonových pásek přehrány do podoby souborů v modernějším mp3 formátu, a je tak možné např. jejich umístění na internetové stránky a vytvoření ojedinělé audiosbírkky „paměti obce“ (nemluvě ani o možnostech využití těchto zvukových materiálů ve školní výuce vlastivědy či moderních dějin!), rád se zaposlouchávám do starých kazet, oživujících pozapomenuté události a osobnosti s nefalšovanou historickou patinou.

Říjnové výročí 98 let od vzniku samostatného Československa mě přimělo k tomu, abych zapátral po rozhovoru s přímými pamětníky 1. světové války a poválečných let naší samostatnosti. Najdou se v audioarchivu, který vznikl na konci minulého a počátku tohoto století, svědectví o životě před osmdesáti a více

lety? Pochyboval jsem, jenže pak jsem si vybavil vzpomínku na velice silný divadelní zážitek, jehož se mi dostalo v květnu 2014 před budovou fojtství. Ochotnický spolek Z kopce do kopce tam v dobových kostýmech a libhošťským nářečím sehrál působivé dramatické pásmo připomínající počátek tzv. Velké války v Libhošti. Do pestrých výjevů z venkovského života tehdy zazněl hlas stařenky, která vzpomínala na cestu k vlakovému nádraží, kam jako holčička libhošťské odvedence doprovázela. Pamatuji se přesně, jak tato nahrávka na diváky zapůsobila. V bezstarostném a slunečném odpoledni všem přeběhl mráz po zádech.

Kdo vlastní všechny (a nejlépe po každém ročníku zvlášť svázané) Libhošťské zpravodaje, má vyhráno! Není pak nic snazšího než zalistovat v ročníku 2014, v zářijovém čísle vyhledat text o sehraném dramatickém pásmu a dozvědět se, po které magnetofonové kazetě sáhnout. V divadelní recenzi se totiž dočtete, že stařenkou-holčičkou z představení byla paní Ludmila Soukalová. Rozhovor s ní a jejím manželem Aloisem natočil pan Sobek v srpnu 2000, a protože se zčásti dotýká období 1. světové války a následujících let, je výročí vzniku ČSR ideální příležitostí, abychom si vyprávění manželů Soukalových připomněli.

Ještě předtím, než se nakrátko přeneseme o století nazpátek, si oba pamětníky krátce představme. **Ludmila Soukalová** se do bohatého společenského a kulturního života obce zapsala jako významná členka místního Sokola, v ochotnickém souboru ztvárnila řadu ženských postav. Vystupovala v činohrách, operetách, dramatech ze života slezského lidu (populárního autora F. S. Tůmy), ale i dílech národní klasiky – Tylovu markytánku, „paní Marjánku, matku pluku“, sehrála krátce po skončení 2. světové války (a téma návratu z vojenského tažení do rodného prostředí bylo tehdy silně aktuální), Soukalová zaujala i ztvárněním kněžny v Zeyerově pohádkovém dramatu Radúz a Mahulena.

Roku 2004 zemřel v úctyhodných 95 letech tehdy nejstarší obyvatel Libhoště a druhý aktér naší nahrávky, pan **Alois Soukal**. Živil se jako dělník vyučený v kopřivnické Tatrovce a společně se svou ženou působil jako sokolský činovník. Společenské zvraty bouřlivého 20. století několikrát zasáhly do jeho života – válečná mobilizace ze září 1938, léta nacistické okupace nebo konec války, kdy se během května a června 1945 stal členem tzv. Národní gardy a musel střežit svého někdejšího mistra z Tatry Kopřivnice, Němce Friedla, který se podivným řízením dějin dostal do provizorního libhošťského „vězení“. Brzy po založení zahrádkářského spolku v r. 1958 se stal jeho aktivním členem, nepostradatelným pomocníkem při odborném vzdělávání a opatřování zahrádkářských potřeb. Alois Soukal byl také dlouholetým hasičem.

A nyní již předejme slovo Oldřichu Sobkovi (v rozhovoru zkratka OS), Ludmile Soukalové (LS) a jejímu manželovi Aloisi Soukalovi (AS):

OS: Jak proběhl takový první státní převrat u nás v roce 1918? Došlo k něčemu, co by bylo hodno paměti, nebo vše probíhalo v naprostém poklidu?

LS: O průběhu první světové války jsme nic nevěděli, protože žádné zprávy tady nebyly. Po osvobození byly velké oslavy, ve škole měl každý žák praporek, s hudbou jsme šli okolo celé vesnice, zasadili jsme lípku svobody.

OS: Kde to bylo?

LS: Před školou. Jestli tam ještě je, nevím.

OS: Tam jsou dvě.

AS: To bude ona, ta samá lípa.

„Vždyť kolik muselo narukovat lidí, snad jedna třetina chlapů musela obléct uniformy.“

OS: Kdo byl takový hlavní organizátor těch oslav?

LS: Byli to učitelé. Všichni jsme mávali a byli jsme rádi, že už nemusíme zpívat Zachovej nám hospodine (hymna Rakouska-Uherska).

OS: Kdo vás ve škole učil státní hymnu?

LS, AS: Učitelé Turek, který přišel v době války, a pak učitel Andryšek.

OS: Po státním převratu se začali vracet chlapi ze světové války, ale ještě předtím začaly přicházet zprávy, kdo padl, kdo byl nezvěstný. Jak to ta dědina prožívala? Vždyť kolik muselo narukovat lidí, snad jedna třetina chlapů musela obléct uniformy.

LS: To bylo na začátku, když byla mobilizace, nebylo aut ani jiných možností, všechno se jezdilo koňmi. Tak všechny ty odvedence naložili sedláci na koňské povozy a vezli je do Jičína na nádraží a tam jsme všichni jeli a to bylo hrozné...to se nedá popsat. A tak jsme si mysleli, kolik se jich vrátí, to bylo srdcervoucí.

OS: A dědina jich doprovázela?

LS: Doprovázeli jich jejich nejbližší. A na to se nezapomene.

Ludmila Soukalová

„Tak všechny ty odvedence naložili sedláci na koňské povozy a vezli je do Jičína na nádraží a tam jsme všichni jeli a to bylo hrozné...to se nedá popsat.“

OS: Ale zapomnělo se na to, vy jste to prožili, ale koho dneska zajímají ty jména na pomníku padlých, všichni kolem něj přejdou bez povšimnutí. Jak jste se tehdy o osudech odvedenců dozvídali?

LS: Pošta během války doručovala, ale když už někdo nepsal delší dobu, každý si myslel, že už se nevrátí. Někteří byli třeba u legií, někteří byli v zajetí, tak nemohli psát. Noviny tady nějaké vycházely, a tak všichni sledovali, kdo tam je napsaný. A jedenkrát jsem byla u Čechů, jeho manželka se podívala do novin a najednou vykřikla, že manžel žije. Bylo tam napsané Rudolf Čech a v závorce Bóhm. Jako ruský legionář se vrátil až pozdě po válce. Bylo vůbec štěstí, že tudy fronta neprošla.

„Pošta během války doručovala, ale když už někdo nepsal delší dobu, každý si myslel, že už se nevrátí.“

OS: Ne, tady byly jenom ty vnitrozemské problémy s hladem.

LS: Peníze neměly vůbec žádnou cenu. Většinou bylo v každé chalupě nějaké hospodářství, třeba kravka, a z toho se žilo. Kdo neměl nic, měl velkou bídu, protože zásobování žádné nebylo. Tak pamatuju, když tady občas přišla rekvizice, několik vojáků a ti celou chalupu obrátili vzhůru nohama, propíchali všechno bajonety a běda, když něco našli, že má někdo něco schované. Ale v Novém Jičíně byl řezník, který jednou za týden dával maso (v Libhošti žádný nebyl, protože byli všichni na vojně). Všichni Libhošťané tedy už od dvou hodin ráno chodili do Jičina a čekali, až otevře, aby něco dostali, aby na ně ještě došlo. Malí kluci chodili k mlynáři pro bochník chleba pěšky až do Jasenice (Německá Jasenice, dnešní Jeseník nad Odrou), a než přišli domů, polovinu ho z hladu snědli.

AS: Já jsem tam jednou šel s bratrem, u pekárny byla dlouhá fronta, tam se bratr Dolf postavil a jeden bochník dostal, ale pak ho napadlo, že by mohl dostat ještě jeden. Tak si nasadil na hlavu nějakou čepku, aby ho nikdo nepoznal, a podařilo se mu to. Jenomže cesta do Libhoště byla dlouhá, a tak jsme chleby okousali a doma pak dostali co proto.

„Všichni Libhošťané tedy už od dvou hodin ráno chodili do Jičina a čekali, až otevře, aby něco dostali, aby na ně ještě došlo.“

LS: My jsme žádnou velkou bídu nepocítovali, měli jsme hospodářství, ale nějaké pamlsky, bonbony, čokoláda, to neexistovalo.

OS: Jenom to základní.

LS: Jenom to základní živobytí. A chodili tady z Jičina, tam byla velká bída. U nás nešlo dostat petrolej, elektřina nebyla, nebylo čím svítit. Přišli jsme ze škol,

měli jsme psát úkoly a nebylo petroleje. Z Jičina tady chodily paní, přinesli trochu petroleje, vzali si trochu mléka, brambor, o peníze nikdo nestál.

OS: Slaviček píše, že lidi chodili na brambory až někam k Fulneku nebo na Odersko.

LS: No, jak na ten chléb.

OS: Čím to?

LS: Většina sedláků byla na vojně, ženské to samy nezvládaly obdělávat. A taky tu všude byla promočená půda, drenážovala se až později, takže byla velmi malá úroda.

OS: Jakási potravinová podpora na obec přišla...

LS: Starostou byl ale tenkrát sedlák Frýdl, který ji měl rozdělovat a měl podíl na tom, že se rozdělovalo nespravedlivě. Lidé s tím nebyli spokojeni. Frýdl ani lidi neupozorňoval, když měla přijít kontrola, což ale dělat měl.

OS: Stěžoval si na něj i Alois David, který intervenoval u říšského poslance Msgr. Šrámka. Na jeho popud do obce jakási kontrola přišla. Frýdl ale starostoval až do konce války. Prvních deset let samostatné republiky vypadalo jak? Na konci toho desetiletí začala ona slavná hospodářská krize a nezaměstnanost.

LS: Roku 1933, 1934 byla velká nezaměstnanost.

AS: Já jsem se vyučil roku 1927 a už tehdy začínala krize, z práce jsem byl propuštěn hned první den po vyučení.

OS: Jak se tenkrát nezaměstnaným žilo?

AS: Tenkrát byli propuštěni hlavně Češi z Tatrovky, poněvadž Tatra byla v rukou Němců. Mistři byli většinou Němci a ti se samosebou snažili udržovat v zaměstnání Němce, zatímco Češi byli propouštěni. Od státu jsem nedostal ani haléř, ale protože jsem byl v sociálnědemokratických odborech, dostával jsem v době nezaměstnanosti podporu.

OS: Na co taková podpora vystačila?

AS: Dostával jsem tak šedesát korun na měsíc a z té podpory jsme se živili tři.

OS: Jak dlouho období nezaměstnanosti trvalo?

AS: To bylo různé. Jednou jsem byl nezaměstnaný půldruhého roku, jinak po sezónách, na léto, jak přišla konjunktura, jsme třeba bývali zase přijati, ale nejčastěji na podzim a přes zimu jsme bývali doma. Bylo to špatné v Tatře.

OS: Ale nezaměstnaností nebyla postižena jen Tatra, v jičínských kloboučnických fabrikách bývaly výluky, všichni na tom byli podobně...

Alois Soukal

AS: ... ve vagónce ve Studénce, v Příboře, všude. Já jsem v životě zažil hodně nezaměstnanosti.

OS: Ještě po první světové válce v Libhošti proběhla taková otřesná vlna španělské chřipky.

LS: Ano, celé rodiny vymřely.

OS: Nebylo pomoci – jak se ta nemoc projevovala?

LS: Bylo to podobné jako chřipka, jenom s vyššími horečkami, mnoho, mnoho lidí umřelo.

„Na španělskou chřipku vymřely celé rodiny.“

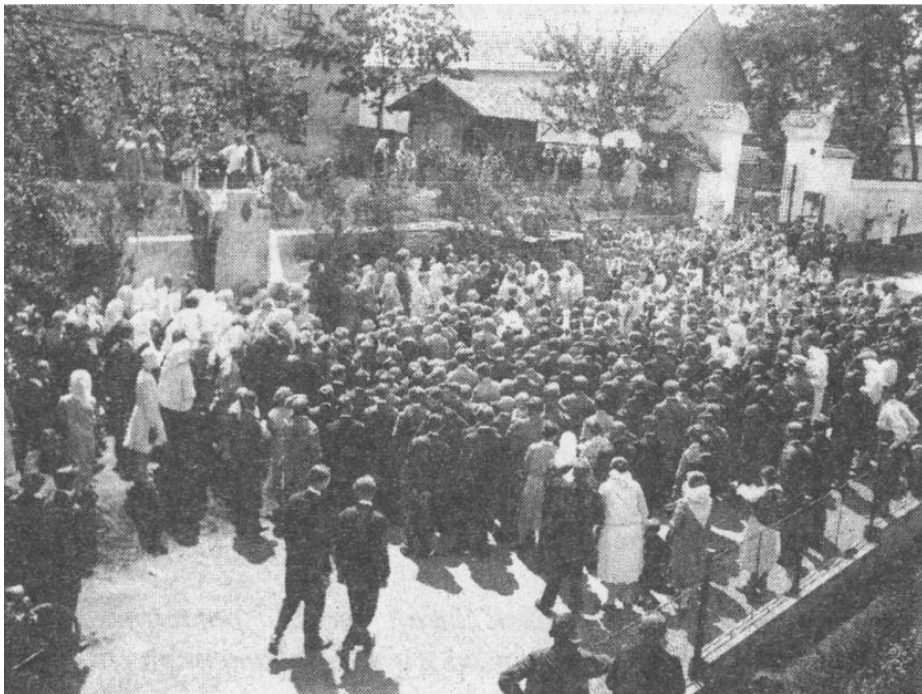
OS: Libhošť má také bohatou tradici lidového léčitelství. Pamatujete si na nějaké jeho dozvuky?

LS: Za první světové války byli vojáci samá veš, tak své oblečení posílali domů a ty se vypalovaly. Jinak tady léčila paní Švarcová, doktorka Čipka. (...)

OS: Obec se s nějakým odstupem rozhodla postavit všem padlým Libhošťanům pomník. Jaká kolem toho vznikla atmosféra?

LS: Tak proti nebyl nikdo, po válce nebylo tak dávno a pro dědinu to byla stále živá a těžká rána... A po druhé světové válce tam doplnili ještě jména nových padlých.

Výňatky z obsáhlého rozhovoru s manžely Soukalovými se dotýkají doby, která by neměla zůstat stranou naší pozornosti. Na podzim roku 2018 tomu totiž bude kulatých sto let od chvíle, kdy skončily útrapy českých vojáků na frontách 1. světové války a vznikla samostatná Československá republika. Položme si však již nyní otázku, jak vůči odkazu našich předků (třeba i manželů Soukalových) nezůstat netečními. Jak si toto jedinečné výročí i v Libhošti důstojně připomenout!

Slavnostní odhalení pomníku padlých Libhošťanů v r. 1931.

Co se děje kolem nás

O čem píše časopis POODŘÍ

Oldřich Sobek

V říjnové příloze našeho zpravodaje jsem zájemcům o současné i časově vzdálené dění ve Slezsku nechal nahlédnout do opavských **Vlastivědných listů**, které již dlouhou dobu mapují a dnešním zájemcům přibližují současné Slezsko. Od redaktora Vlastivědných listů pana **Vlastimila Kočvary**, který je uznávaným esperantistou, jsme obratem obdrželi poděkování. Mimo jiné píše, že **v Libhošti byl velmi dobrý klub esperantistů**, v němž vynikal pan **Ing. Tůma**, který v esperantu vydal vysoce odbornou **knihu Nauka o teple**. Tohle jméno jsem v Libhošti nikdy nezaslechl. Vše se vysvětlilo, až když mě zahrádkáři pozvali na posezení s jubilanty. No, s jubilanty jsem toho moc neposeděl, zato

s naším předsedou **Rudolfem Šindlerem** jsme toho probrali hodně. Mám dojem, že o Libhošti toho vím hodně, ale jak se ukazuje, stále je co objevovat. Ruda Šindler není totiž jenom členem zahrádkářského spolku a v pořadí jeho šestým předsedou, ale v obci dlouho vedl velmi **prosperující klub esperantistů**. Jeho členem byl právě i zmiňovaný **Ing. Tůma ze sousední obce Rybí**. Právě Ruda mi potvrdil, že vydal onu vzpomínanou knihu. Důvěrně se zná i s panem Vlastimilem Kočvarou z Opavy, významným esperantistou. Není proto divu, že pan Kočvara si chce udělat čas na návštěvu Libhoště. Vraťme se ale k výše nadepsanému tématu – tedy co se děje kolem nás, tentokrát v Regionu POODŘÍ, jehož je i Libhošť součástí. Zalistuji v 1. čísle stejnojmenného časopisu ročníku 2016. Je to již 19. ročník uvedeného periodika. Úvodem jen připomínám, že vydavatelem je Společnost přátel Poodří, ve spolupráci se ZO ČSOP Odry, ZO ČSOP Jeseník n. Odrou, Správou CHKO Poodří a Svazkem obcí Regionu Poodří.

Odkryv frýdeckého souvrství v zalesněném svahu. Velikost 2 x 2 m (foto D. Kletenský).

Daniel Kletenský a Bronislav Novosad se v úvodním článku **Geologické poměry okolí kopce Cihelnák u Kunína** zabývají geologicky i morfologicky zajímavou lokalitou. Jde o kopec asi 800 m západně od Kunína s nadmořskou výškou 288 m. Jméno kopce je odvozeno od donedávna zde probíhající těžby sprašových hlín, které sloužily jako cihlářská surovina. Kopec však má i zajímavou geologickou stavbu. Při pohledu z vrcholu kopce do údolní nivy

pozorovatele překvapí jeho morfologická členitost. Svahy jsou poměrně strmé, kóta výrazně převyšuje údolní nivu o 45 metrů. Autoři dále popisují podrobně hluboké podloží Cihelňáku a jeho vývoj. Mimo jiné – je zde zastoupená slezská jednotka, a to hradištským souvrstvím v tzv. godulském vývoji. Souvrství je zatím známo v jediném výchozu na západním svahu. Jde o sině zvětralé, žlutošedé až okrové, vápnité, hrubě zrnité pískovce až arkózy. **Souvrstvím proniká vyvřelina, která s kontaktní metamorfosou** (teplotně přeměněnou okolní horninou) **vytváří morfologicky odolný a nápadný tvar Cihelňáku.**

Z vyvřelých hornin se zde vyskytuje **pikrit**. Jedná se o světle až tmavě zelenou, drobnozrnnou horninu s karbonátovými mandlemi. Výchoz je velmi silně zvětralý. Z r. 2009 je zde popsán drobný výchoz těšínitu (známý rovněž z Libhoště). Čtvrtohorní sedimenty jsou zde uloženy v poměrně velkých mocnostech. Spodní vrstvy tvoří fluvialní písčité šterky o velikosti valounů 15–20 cm. Jejich nadloží je tvořeno jíly, vápnitými jíly a písky tzv. sálského zalednění. **Ty obsahují severský materiál (granitoidy, baltské červené pískovce, pazourky).** Na ně navazují sprašové (naváté) hlíny o mocnosti až 5 m. Původní ledovcové usazeniny jsou značně narušeny a zastřeny provozem staré cihelny a výstavbou nedalekého zemědělského závodu.

Pohled na cihelnu z roku 1932 (archiv Bronislava Novosada).

Obec Kunín byla téměř 300 let spojována s cihlářstvím. Bylo to dáno množstvím kvalitní suroviny (sprašové hlíny). Další rozvoj nastal po vybudování Severní dráhy císaře Ferdinanda a zejména díky výstavbě tratě z Nového Jičína do Suchdolu n. O. Tak zvaná „**Panská cihelna**“ je zaznamenána již mapách I. vojenského mapování (1764–1768). První písemná zmínka je však ještě starší. Pochází z matriky narození. Už v letech 1717–1729 byli v Kuníně pokřtěni synové prvních cihlářů. K modernizaci výroby zde docházelo dosti často, ale výraznější technologické změny jsou spojeny až s **rodinou Bauerů**, která vlastnila velkostatek Kunwald v letech 1895–1945. Kunínská Panská cihelna byla zejména před 1. světovou válkou i zdrojem obživy mnoha libhošťských mládenců a mladších mužů. Do práce se chodilo ve skupinách na tři směny přes “Panský les“, pokud to šlo, za každého počasí a ročního období. K dispozici zde byla i noclehárna, která byla dosti využívána. *Při této příležitosti se mi vybavila vzpomínka na vyprávění mého prastrýce Josefa Štěpána (Kamenáře) o tom, jak si vyřídil osobní účty s tehdejším obecním policajtem Kalíškem. Josef Štěpán se narodil na horním konci obce na č. p. 120, stejně jako já a celá moje rodina. Po celý svůj život se na toto místo rád vracel a vzpomínal na své zážitky z mládí, světové války a bitvy u Zborova. Jeden svůj intimní zážitek vyprávěl asi jenom mému tátovi a mně.*

*Jako mladík se při zábavě v Sobkově hospodě dostal do pranice, což vyvolalo zásah tehdejšího **obecního policajta Kalíška**. Obecní policajt měl v té době všeobecnou autoritu, navíc už svou hřmotnou postavou vyvolával obavy. Kalíšek zavřel na noc mladého výtržníka do obecní šatlavy, která byla ve dvoře na fojtství. Mladý Josef to bral jako velkou potupu a vymyslel si odplatu. S partou Libhošťanů chodil do práce právě do „Panské cihelny“ v Kuníně. Cesta vedla přes Obecník a Panský les. Obecník byl v té době už dávno rozprodán rodinám z horního konce, byly to drobné, úzké parcely, podělilo se o něj několik rodin. Končilo jaro a naplno začaly kvést v řádcích vysazené brambory. Jestli se ten nápad v hlavě mladého Josefa zrodil náhle, nebo postupně uzrával, jsme se nedozvěděli. Vidina odplaty velkého ponížení byla ale neodbytná. Cestou do práce na noční směnu si „přibalil“ kosu, kterou pečlivě schoval na pokraji lesa. Jednu noc přespal v noclehárně, ale další noc se vydal, aby pomstil potupu. Na kavalci sbalil deky tak, aby vše vypadalo, že zde někdo spí, a vydal se do Obecníku vykonat své dílo zkázy. Za měsíčního svitu pokosil celé pole kvetoucích brambor - komu jinému, než **policajtovi Kalíškov**i. Když mu to příští den někdo přišel domů povědět, přišel na místo, oněměl a zjistil, že má po starosti. Pro tento rok měl vykopáno. Podezření samozřejmě padlo na Josefa Štěpána. Vyšetřovali to rakouští četníci, kteří se s nikým moc nemazlili. Ale alibi bylo silné. Spoludělníci z cihelny prastrýci dosvědčili, že se z noclehárny nikam nehnul a celou noc poklidně spal na svém kavalci. Inu, jsou i v Libhošti ještě určité skrytá různá tajemství.*

I další článek časopisu je věnován přírodě Poodří. **Věra Koutecká** v něm srovnává přírodní poměry v **Přírodní rezervaci Přemyšov** po dvaceti letech od jejího vyhlášení. Přírodní rezervace Přemyšov se nachází **na samém okraji Ostravy na pomezí Svinova a Polanky** u bývalého Kovošrotu (nyní Strabag), od něhož je oddělena jen pruhem svinovské silnice. Celému území dnešní přírodní rezervace na rozloze 31 ha hrozila zkáza, když ještě koncem 90. let min. století bylo vybráno k zavezení hlušinou z Dolu Jan Šverma II ve Svinově. I když těžba v dole byla jako v jednom z prvních v OKD ukončena, došlo k zavezení částí rovinatého území stavební sutí. Rezervaci tvoří levobřežní terasa řeky Odry, členěná mnoha erozními rýhami, které tvoří ve svahu příčná údolíčka se strmými svahy. Vytéká z ní dvacet pramenů, jejichž voda pod terasou stagnuje. Vznikají tak mokřady s různě velkými vodními plochami. Vytvořilo se zde mimořádně cenné refugium (útulek) pro řadu druhů rostlin i živočichů.

V zamokřených částech je louka nahrazována mokřadem s orobinci, vysokými ostřicemi a mladou olšinou.

Od vyhlášení rezervace se na území vyvinulo třicet rostlinných společenstev: asi dvě třetiny území pokrývají porosty převážně listnatých dřevin – od vrbových křovin a mokřadních olšin, přes lužní lesy údolních poloh a prameništ' (střemchové olšiny a jaseniny), až po lípové dubohabřiny na sušších

svazích terasy. Po odvozu materiálu ze stavebních demolic zde vznikly močály, které obsadily **stovky blatouchů bahenních**. Počátkem dubna se zde můžeme kochat záplavou jejich žlutých květů, které prostupují **bělostné květy řeřišnice hořké**. Les člověku připadá jako znovu zasněžený, navíc se celým prostorem line jemná vůně květů. Po jejich odkvětu se území zaplní bílými květy **česneku medvědího**, který je typický pro tzv. tvrdý luh celého Poodří. V jižní části rezervace se vyvinula početná populace **vzácné kapradiny – kapradiníku bažinného**. Na otevřených plochách tvoří plynulý přechod od vegetace vodní a bažinné přes společenstva rákosin a vysokých ostřic až po louky vlhkých stanovišť. Velmi nápadným druhem je **kotvice plovoucí**, která je v Poodří známá z některých rybníků. Mimořádný zážitek skýtá pohled na záplavu **fialových květů žebratky bahenní** spolu se žlutými květy **kosatce žlutého**, jichž je zde několik stovek (jde o největší populaci kosatců v oderské nivě). Mezi rákosinami s rákosem obecným, zblochanem vodním a orobincem širolistým se střídají porosty vysokých ostřic (celkem 14 druhů). Zvláště dekorativní je zde ostřice **nedošáchor**, která má na převislých stopkách světlé zelené klásky a u jezera s kotvicí tvoří nepřehlédnutelné špalíry. Celé území rezervace nechrání v současné době pouze zákon, ale příroda sama. Ty nejcennější části jsou totiž nepřístupné. K nejcennějším přírodním pokladům nevedou žádné cesty ani chodníčky. Jak žebratkové jezero, tak olšina s kapradínkem jsou dostupné jen terénem s nezpevněným povrchem bažin tvořených mokravým černým bahnem. Nejlepšími průvodci jsou zde chodníčky srnek, které svůj domov dobře znají a vědí, kudy projít s málo namočenými kopýtky.

Poměrně obsáhlý článek uveřejnil na stránkách POODŘÍ spisovatel, publicista, myslivec, znalec a milovník přírody **Štěpán Neuwirth**. Nazval jej **Ve stopách času – reportáž zcela realistická**. Není to zdaleka jeho první příspěvek v časopise POODŘÍ. Narodil se v r. 1944 v Ostravě. Jeho publikační činnost se datuje od r. 1966. Spolupracuje s desítkami redakcí novin, časopisů, Českým rozhlasem i televizí. Jeho prvním rozsáhlejším dílem byl román Pazderna, který vycházel pod pseudonymem Roman Jiříkovský v Ostravském večerníku během r. 1971. Hlavním námětem jeho tvorby je příroda. Jako publicista se významnou měrou podílel na ochraně přírody Poodří. V současní době bydlí v Polance nad Odrou. Několik let působí jako mluvčí Fakultní nemocnice v Ostravě. Díla, která vyšla v knižní podobě: **Srna z olšového mlází, Smrt číhá v tůni, Paseka živých jelenů, Vyznání krajině, Tep nemocnice**. Poprvé mě Štěpán Neuwirth nepřímo oslovil, když jsem se v nemocnici pomalu vracel do života z dalšího akutního infarktu. Přišla mi totiž do ruky jeho kniha **Srna z olšového mlází**. Jeho poutavé vypravěčské umění se v ní snoubí s vlastními osobními (nejen) mysliveckými prožitky znalce přírody a krajiny. Příběh a osud srnčete, které přišlo při kosení luk o kopýtko předních nožek je natolik mistrné a poutavě vyprávěn, že jsem knížku přečetl „na jeden zátah“. Nešlo se od ní odpoutat, i když jsem ji samozřejmě musel také odkládat. Je to

pravdivý příběh, který se čte jako pohádka, vhodná nejen pro děti a mládež, zaujme každého, kdo má rád naši přírodu nebo alespoň něco ví o jak o ní, tak o nepřírozených zásazích do krajiny v době socializace zemědělství. **Reportáž zcela realistická** Štěpána Neuwirtha je drsným svědectvím o současném, stále se zhoršujícím stavu naší krajiny, o jejích proměnách i proměnách naší společnosti. Jeho svědectví vychází z pohledu zapáleného myslivce, které je opřeno o celoživotní soužití s přírodou. V úvodu článku píše: ***....každý z nás prochází životem, který nám byl dán k dispozici. Můžeme svůj svěřený čas prožít různě: činorodě, odevzdaně, špatně – nebo jej doslova protrpět. Jak ho prožívají myslivci – tedy ti opravdoví, zapálení, kteří přírodě a veškerému životu v ní odevzdávají to nejlepší, co v nich je? Za nějaký čas to bude pětapadesát let, co jsem se stal myslivcem po právu. Jenže, díky svým příbuzným jsem chápal přírodu a s ní spojenou myslivost daleko dříve před dovršením dospělosti. Ohlédnou-li se přes rameno, vidím tři čtvrtiny století a v této časové výseči pak všechny proměny krajiny lidské společnosti.***

Padesátá léta dvacátého století, čas mého jinošství, poznenáhleho přechodu dětství do času dospívání. Místo děje – rodná vesnice Polanka nad Odrou, která je zasazena do krajiny řeky Odry. Louky této říční scenérie hýří barvami od jara do podzimu. Lipnice, bojínky, chrpy, kohoutky, zvonky, lilie zlatohlavá... Krajina rybníků a šumícího rákosí. Krajina lužních lesů s převládajícími duby, jasany, lipami, habry. Odra, kroutící se svými meandry, řeka s hlubokými zátočinami, stříbrnými brody splavným řečištěm všude tam, kde se jí dařilo téci rovně, pomalu, klidně. Její přítoky: Lubina, Ondřejnice, Bílovka, Polančice – ukázka čistoty vodstva, v němž se to hemží rybami, raky, užovkami, žábami. Ještě nejsou vzácní pstruží potoční, ještě v horních tocích těchto říček žijí lipani, dole pak válcovití tlouští, dravé štiky, zlatozelení okouní, cejní, nenasytní jezdíci, tajemní úhoři, barevní pískoři... A všude kolem divocí králíci, zajíci, koroptve, vzácně srnčí. V loukách je slyšet skřehotavé volání chřástala. Nad lesy a poli mračna divokých holubů, večer co večer stovky netopýrů, s nimiž mohou v počtech soupeřit jen kachny všech možných druhů – chocholačky, čírky modré i obecné, poláci velcí i malí, březňačky, lžičáci, kopřivky. A těch rákosníků, bukačů velkých, kvakošů, volavek popelavých, lysek, potáplic malých i roháčů! Nejsou vzácní dudkové, brhlíci, sýkory vousaté, uhlíčky, moudivláčci, koňadry, modřínky... Hejna sojek, ve vrbínách straky. Na tahu se objeví ostříži, dřemlíci, mandelíci, kolihy velké. Vzácní nejsou hýlové, dlaskové, křivonosky, kvíčaly. V mokřadech podmáčených luk žijí bekasiny otavní. A těch čápů na loukách, když se houfovali na podzim k odletu! **Bylo to mládí přepestřé, díky němuž také bohatl duševní život chlapce a jinocha...**

Přelom desetiletí: Už strýčka i s tatínkem doprovázím na zaječích honech. Jsou každoročně dva. V meandrech Odry a v Blücherově lese, druhý je kruhový na

polích. V každém kole se ulovilo až sto padesát krasavců s černými špičkami slechů, dlouhými běhy srstí bez poskvrny. Zimy bývaly kruté. Dvakrát i třikrát týdně jsme roznášeli seno, řepu, pozadek. Do koroptvích krmeleček jsem na sáňkách vozil pytle s plevami, promísenými plevelnými zrnky a pozadkem. U každého z nich byl koroptví dýchánek. Tísnilo se tam vždy pár desítek milovaných a obdivovaných koroptviček. „Vidíš, co jich zůstalo“, říkával strýček František. „Koroptve se v létě musí krmit olovem a v zimě plevem. Jinak by jich ubývalo.“ Snad ještě netušil, co přinese kolektivizace. **Pomalů mizely meze. Ubývalo písečníků a jeden pro druhém byly káceny i remízky. Když se přihlásila léta šedesátá, z hejn koroptví zůstávaly žalostné zbytečky, které marně hledaly místo k hnízdění. Zmizely šípky na mezích, zmizely plané jablůňky, zmizely ostružiníky – orientační body pro hnízdicí slepičky. Psal se rok 1961. Šel jsem vedle strýčka na posledním koroptvím honě. Když jsme končili, měl jsem na řemínkách pouze dvě koroptvičky. „Ty si nechej“, řekl strýček, „jsou poslední, asi už je nikdy lovit nebudeme!“ Měl pravdu...**

*Intenzivně využívaná zemědělská krajina, odvodněná, bez zeleně, bez úkrytů pro zvěř...
(foto R. Jarošek).*

Šedesátá léta – kolektivizace v zemědělství nabírá na obrátkách. Lány se zvětšují, záhumenků ubývá a s těmi malými políčky a zbytky mezi také ubývá drobné zvěře. Jen tak mimochodem zaznamenáváme, že zemědělství začíná bojovat s plevely a jinými škůdci pomocí chemie. Ještě nevíme skoro nic o účincích DDT. Ještě netušíme, že polychromované bifenyly budou časovanou bombou jak pro zvěř, tak pro lidi. Dostávám za úkol psát kroniku mysliveckého sdružení. Zápis z roku 1969: “Začalo myslivecké jaro, jaro v polním revíru, který je značně poznamenán činností novodobých zemědělců. Téměř byly zlikvidovány nádherné remízky, které vysázeli předkové sedláci, protože věděli a znali smysl a potřebu stromů v krajině: mizí úvozové cesty - po mezích už není ani památka.

V tomto období jsme se jako myslivci dopustili velkého omylu. V daném roce vysazujeme prvních tisíc smrků na půdě „ostatní“, kterou nám JZD k tomu účelu uvolnilo. Smrk totiž do naší krajiny nepatří a patřit nebude. Každý rok však budeme přísazovat po tisících sazenic jehličnanů, jejichž domovem jsou horské polohy od šesti až osmi set metrů nadmořské výšky. Jak budou v našem revíru všechny ty smrčky růst, tak postupně zlikvidují bylinné patro a s ním úživnost honitby pro pernatou zvěř. Marné jsou pokusy s vypouštěním zakoupených koroptví. Na druhé straně činíme další chybný krok: budujeme dvě odchovny bažantí zvěře. Mění se i charakter rybníků. Rybníkáři vysekávají rákosové a orobincové porosty, vodní hladiny jsou pusté, čisté, vhodné pro chov ryb, ale vodní ptactvo ztrácí krytinu. Stále intenzivnější je přihnojování rybníků, aby se zrychlil vývoj planktonu. A to ještě není všemu konec. Republika potřebuje devizy, tak část plánovaného odlovu zajíců je splněna odchylem. Protože za zaječky se platí víc než za ramlíky, odesíláme do Francie zejména mateční zvěř. Inu, ještě stále nedohlédneme za horizont...

Začátek sedmdesátých let je poznamenán dalšími jobovými událostmi. Jaro roku 1970 je mokré, horší však je, že vydatné lijáky vzápětí zmrznou. Ztráty mladých zajičků - březňáčků jsou stoprocentní. Hyne i srnčí zvěř. Polanské zemědělské družstvo už poněkolkáté otráví silážními šťávami potok Polančici, poprvé se tak stalo v r. 1964. Od té doby se pstruhová voda stála mrtvou stokou. Mění se skladba plodin. Pěstují se okurky a zelí. Velké plochy této plodiny pokrývají fólie, které mají zamezit růstu plevelu. To se daří, ale po sklizni nechávají novodobí zemědělci roztrhanou fólii na polích. Na plot místního hřbitova přináší jižní vítr kusy fólie, místo posledního odpočinku se tak stává nechtěnou a nevábnou skládkou odpadu. V drenážních příkopech teče močůvka – a zase do Polančice. Zdrojů pitné vody pro zvěř ubývá. Lidé se už neodvažují napít z polních studánek...

Rok 1975: V kronice přibývá tento zápis: „Lov kachen byl celostátně omezen na jeden den v týdnu.“ (Kronikář poznamenává: „Není to řešení příčiny, pouze snaha o eliminaci následků devastace životního prostředí.“) Každý rok v tomto desetiletí přináší horší zprávy. Pouze jedna má patinu unikátnosti: v roce 1977, kdy náš myslivecký svaz slavil 55 let svého trvání, je v Polanském revíru uloven první kus černé zvěře. Na konci desetiletí konstatuje kronikář: „Stavy drobné zvěře neustále klesají. JZD Polanka nad Odrou rozoralo většinu luk. Dokonce v říční nivě, v krajině sněženek a lilí zlatohlavých – zemědělci začínají pěstovat kukuřici. Eroze půdy nabývá na síle. Výřady jsou stále skromnější. Platí to o celé republice. Rybníky jsou téměř bez kachen, na polích ubývá zajíců takřka před očima. Nejsou koroptve, křepelky. Ubývá divokých holubů. (Inu, začal letecký postřik proti komárům – ve dne – kdy se tyto krvežíznivci ukrývají vespod listů, takže chemie pouze zeslabuje skořápky vajec všech ptáků, kteří hnízdili na stromech nivy.) Vytrácejí se chřástalové, divocí králíci byli vyhubeni králíčím morem a mykomatózou. Zpěvné ptactvo už také prořídlo, značně.

Polní cesta, kdysi by stačila poloviční šířky (foto R. Jarošek).

Léta osmdesátá - to je období, na které vzpomínám se smutkem

v duši. Proč? Stačí se začíst do kroniky. V roce 1982 se projevují chyby rybníkářů – přihnojování rybníků a tisícihlavé chovy domácích kachen mají za následek přemnožení bakterie botulizmu. Na rybnících hynou po stovkách kachny, lysky, rackové. Katastrofální situaci registrují už i média. Pak stojí ještě za to připomenout rok 1989: Leden se projevil jako velmi proměnlivý měsíc. Střídaly se mrazy, sníh, oblevy. Do revíru jsme vyvezli 30q mrkve pro zajíce, bažantí zásypy jsou plné, ale není koho krmit. V únoru klesá teplota k pětadvaceti pod nulou... Podzimní hony nám předloží realitu. Ulovíme 68 zajíců, z toho 52 odchytém. Dále 91 bažantích kohoutů a 75 kachen. Myslivci se snaží pomoci zvěři i krajině všude, kde se dá. Rozšiřují zvěrní políčka, vypouštějí bažanty, kachny i zajíce z umělých chovů. Všude, kde se dá, zakládají nové remízky – bohužel smrkové!

Hodně se věří, že společenské změny po 17. listopadu 1989 budou ku prospěchu i přírodě. Je to však strašlivý omyl! Přelud – sen, který trvá jen krátce. Demokracie uvolňuje ruce vlastníkům půdy. Zbavují se jí, prodávají, aby konečně zúročili práci předků. Do krajiny znovu dál a dál proniká zástavba – říká se tomu paneláky naležato. Jako houby po dešti přibývají průmyslové zóny. Developeři odmítají využívat tzv. brounfieldy, tedy místa, na nichž stojí hroučící se stavby hal a domů, které majitelé opustili z různých důvodů. Přibývají kilometry nových komunikací. **Vstupujeme do Evropy ničením vlastní krajiny. Vše ve jménu ekonomického rozvoje. (Spíše ku prospěchu zbohatlíků, kteří neberou ohled na nic. Ani na budoucnost dalších generací).**

Devadesátá léta přinášejí i změny mysliveckého zákona. V roce 1991 je také vyhlášena Chráněná krajinná oblast Poodří a v jejím celku vzniká Národní přírodní rezervace Polanecká niva. Výkon práva myslivosti je spojen s vlastnictvím půdy. Zakládáme honební společenstvo, vzniká nové myslivecké sdružení. Jak ubývá drobné zvěře, zvyšují se počty spárkaté. Inu, lány kukuřice a ještě větší lány řepky olejně tomu napomáhají. Zvyšují se počty ulovených divočáků. Zemědělci jim nabídli skutečně ideální prostředí pro obživu, ukrýt a množení. Mění se charakter počasí. Je větší sucho, čas od času udeří příroda a krajinou Poodří se prožene zničující povodeň. Škody na zvěři i na majetku jsou ohromné. V tomto roce na polích ulovíme jen 9 zajíců. Bažanta ani jednoho. Zato lišek je na výřadu 18. O rok později už je v celém revíru pětadvacet lišek. Zajíce nelovíme. Přibývá predátorů, jedním z nich je psík mývalovitý. Vypouštíme kachny z umělého odchovu. Ani tam nenacházíme radost. Protože většina z nich kvůli botulizmu opět uhynie.

Zápisy do kroniky jsou stále pochmurnější. První desetiletí po roce 2000 nás, myslivce, jen utvrzuje v přesvědčení, že společnost se od přírody odklání stále víc. Oficiální statistiky naše obavy jen potvrzují. Od roku 2000 do roku 2012

bylo zničeno 53 254 hektarů nejlepší orné půdy. Každý den se zastaví vším možným způsobem 12 až 15 ha půdy, která by měly živit nás a naše potomky.

Rok 2015. Listuji v statistických údajích. Mimo jiné objevují tuto zprávu: V roce 1973 bylo na jednu lišku uloveno 54 zajíců. V roce 2003 připadalo na jednu ulovenou lišku 0,6 zajíce. Dále statistika uvádí: v roce 2013 vylo v České republice uloveno jen 37 tisíc kusů zajíce polního. Jsme na dně! Nedivím se tomu zoufalému výkřiku. Vždyť v roce 1970 bylo uloveno 750 tisíc zajíců a jeden milion bažantů!

Stavy koroptví jsou zdecimovány. Z mnoha miliónů kusů, které oživovaly naši krajinu ještě v padesátých letech, bylo v roce 2015 napočítáno jen pouhých 30 tisíc. Zvěř kvůli hospodaření novodobých zemědělců a obecnému přístupu společnosti k přírodě prožívá svůj holocaust. Ekonomika vládne světu i naší republice. Ve jménu vyšší prosperity ničíme to, co je nenahraditelné, bez čehož není myslitelná budoucnost nás, lidí. Společnost ignoruje prostý fakt: ničením pestrosti živočišných druhů si připravujeme náš vlastní zánik!

Redakčně kráceno.

Delegace osvětové besedy gratulovala Oldřichu Sobkovi

Petr Horák

Během prosince se u pana Sobka dveře jen netrhly. Již v minulém čísle zpravodaje jsme krátce informovali, že Oldřich Sobek oslavil významné životní jubileum (narodil se 13. prosince 1936), a protože byl během celého svého života mimořádně aktivní osobností společenského a politického dění, našlo se nemálo těch, kteří jej u příležitosti osmdesátých narozenin nezapomněli navštívit s blahopřáním.

Skupina členů Osvětové besedy v Libhošti byla vlastně až poslední z dlouhé řady gratulantů. Od počátku prosince nás předběhli přátelé a bývalí kolegové, kteří oslavence poznali na různých pracovních pozicích. U Sobků se tak vystřídala delegace zaměstnanců někdejšího ONV, skupina přátel z Muzea Novojičínska nebo pracovníci v oblasti ochrany přírody a ekologie v čele s nedávno zvoleným senátorem Petrem Orlem. Alespoň korespondenčně pak blahopřáli četní čtenáři Libhošťského zpravodaje, které s Libhoštěm pojí vzpomínky na dětství a mládí, přestože se přestěhovali do různých koutů země. Coby dlouholetému členu Českého svazu ochránců přírody panu Sobkovi pogrataloval jeho předseda a bývalý ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek, potěšilo jistě i blahopřání premiéra a předsedy ČSSD Bohuslava Sobotky.

Jako úplně poslední se 30. prosince k panu Sobkovi vypravili zástupci osvětové besedy, kterou v roce 1998 v Libhošti založil. O účast na mimořádném setkání byl od počátku veliký zájem – mezi gratulanty nechyběli všichni bývalí předsedové našeho občanského sdružení Rudolf Šindler, Jaroslav Šimíček a Růžena Hanzelková, dlouholetí členové Vlasta Opělová a Miloslava Blažková, šéfredaktor Libhošťského zpravodaje Aleš Hána, regionální badatel Petr Holášek a Petr Horák. Omluvit jsme museli jen současného předsedu OB Roštu Vágaie, který trávil čas vánoční mimo Libhošť, ale i tak jsme měli obavu, abychom se všichni ke slavnostní tabuli vtěsnali.

Pana Sobka jsme zastihli v dobré kondici, a tak jsme se po srdečných blahopřáních a předání darů, z nichž nejvíce pozornosti vzbudil obraz mapy katastrálního území Libhoště z roku 1833, zaposlouchali do jeho poutavého vyprávění, vzpomínek a úvah. Začali jsme prosincem roku 1944, kdy se nad Libhoštěm strhla prudká letecká bitva a do lesa Rovně dopadl sestřelený letoun německého stíhače Emila Knocha. Na základě výsledků bádání pana Sobka, který v Libhošťském zpravodaji citoval německá označení dobových zbraní,

vojenských funkcí, jednotek atp., došlo k tomu, že se prostřednictvím německých univerzitních vědců podařilo kontaktovat pilotovy pozůstalé. „Měl jsem z toho tenkrát plnou hlavu,“ vyprávěl pan Sobek, „vždycky jsem byl přesvědčen, že píšu pro malý okruh lidí v obci, především pro naši už nejstarší generaci – pamětníky – z nichž mnohým už ani nestačí k přečtení obsahu zpravodaje brýle, ale berou si na pomoc lupu. A najednou tohle!“ Neuvěřitelný příběh identifikování 60 let pohřešovaného letce Emila Knocha měl svůj závěr v roce 2005, kdy Libhošť navštívil pilotův synovec se svými dětmi. „Na místo sestřelení letadla a vojenský hřbitov jsem syny vzal proto, aby poznali, co je to válka.

A že za ni jako Němci neseme odpovědnost!“ vzpomínal pan Sobek na slova dojatého Emila Knocha, synovce (a jmenovce) svého strýce, jehož život ukončila bitva nad libhošťskou Rovní. „Ten příběh mne ale nepřestává pronásledovat i dnes,“ doplňoval oslavenec, „vždyť před několika měsíci mne na tomto místě zpovídali redaktori televize POLAR, kteří chtějí historii bitvy a následného bádání zfilmovat v rozsáhlejším dokumentu.“ Úspěšné pátrání po identitě německého letce patří nepochybně k nejkrásnějším výsledkům Sobkovy vlastivědné práce, která nachází ohlas daleko za hranicemi regionu i dnes, kdy – jak sám jubilant několikrát poznamenal – člověku ubývá na síle a hlásí se příznaky neodbytných nemocí. Tváří v tvář dalším oslavencovým ohlédnutím (např. za záchranou Štramberka před rozsáhlejší a devastační těžbou vápence, vyhlášením přírodních parků, zbudováním naučných stezek, bádáním o životech významných osobností, založením osvětové besedy, dlouhodobou redaktorskou činností atd. atd.) si všichni zúčastnění uvědomovali, že skutečným důvodem setkání není jen oslava krásného věku, jehož Oldřich Sobek v prosinci dosáhl, ale především upřímné poděkování za vše, co pro společnost naprosto nezištně a s nebývalým nasazením vykonával a vykonává. Na závěr posezení pak všichni hosté rádi souhlasili se slovy Aleše Hány: „Příště se zde, pane Sobku, sejdemě při Vašich devadesátinách!“

Za všechny zúčastněné si ještě jednou dovoluji popřát panu Oldřichu Sobkovi vše nejlepší do dalších let a poděkovat za vstřícné přijetí, pohoštění a zážitky, které pro nás se svými blízkými přichystali.

